ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Josefa Baxy a soudkyně JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **F. I.**, zastoupeného JUDr. Petrem Navrátilem, advokátem se sídlem Joštova 138/4, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 5. 2018, č. j. OAM-721/ZA-ZA11-ZA17-2017, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 9. 2018, č. j. 58 Az 1/2018 – 32,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 9. 2018, č. j. 58 Az 1/2018 – 32, **se zrušuje**.

II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 25. 5. 2018, č. j. OAM 721/ZA-ZA11-ZA17-2017, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalovaný **je povinen** nahradit žalobci náklady soudního řízení ve výši 12.342 Kč ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Petra Navrátila.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 25. 5. 2018 neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[2] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou, kterou Krajský soud v Českých Budějovicích shora označeným rozsudkem zamítl. Žalovaný podle soudu přezkoumatelně

zjistil situaci v zemi původu žalobce, přičemž vyšel z aktuálních zpráv vztahujících se k období let 2016 až 2018. Obsah těchto zpráv žalobce nezpochybnil, naopak je využil k podpoře své argumentace. Přestože ze zprávy Human Rights Watch z roku 2018 vyplývá zostření pronásledování politických odpůrců a kritiků, zpráva zároveň popisuje, že se jednalo o vysoce postavené členy různých organizací, lídry politických stran či aktivisty, kteří citelným způsobem vystoupili proti režimu či jeho představitelům, šéfredaktory či veřejně známé blogery. Soud se ztotožnil s žalovaným, že žalobce takovou osobou nebyl.

[3] Žalobce předložil ve správním řízení několik listin vydaných prokurátorem, které se týkaly žalobcovy protistátní činnosti. Z těchto listin obecně plyne, že veřejná kritika prováděných reforem státu je nezákonná, což v obecné rovině svědčí závěrům žalovaného, jenž poukázal na pronásledování profesionálních novinářů. V rámci jednotlivých zpráv jsou pak tyto případy popsány. Uvedené skutečnosti však neodůvodňují udělení azylu žalobci podle § 12 písm. a) zákona o azylu. Žalobcem tvrzené skutečnosti nenasvědčují tomu, že by byl skutečně pronásledován, neboť jednání orgánů veřejné moci nedosahovalo intenzity pronásledování. Žalobce nebyl vězněn, vystaven nelidskému zacházení, mučení, dokonce nebyl ani zadržen a vyslýchán, nebyl ani fyzicky či jinak zastrašován. Byl pouze písemně, případně i telefonicky, upozorněn, aby svého jednání zanechal. Žalobcem popsané věznění v minulých letech nemělo přímou souvislost s jeho nynějším odchodem ze země. Tresty odnětí svobody v délce několika dnů, které byly žalobci v minulosti uloženy, se neshodují se skutečnými persekucemi popisovanými ve zprávách o zemi původu. Krajský soud proto nepřisvědčil námitce, že žalovaný nesprávně zhodnotil žalobcem uvedené skutečnosti a naplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany.

[4] Žalovaný popsal a hodnotil v napadeném rozhodnutí novinářskou činnost žalobce, tj. činnost, v jejímž rámci vyjadřoval své politické názory neslučitelné s oficiálním postojem vlády, a uzavřel, že měla spíše charakter občasného blogování. Žalovaný neuvěřil výpovědi žalobce o jeho profesionální novinářské dráze. Tyto závěry žalovaného mají podle krajského soudu oporu v provedeném dokazování. S hodnocením žalovaného koresponduje tvrzení žalobce, že psal pouze kratší sloupky a nijak neudával směr internetového deníku. Tvrzení, že publikoval články i v tištěných médiích uvedl poprvé až v žalobě, ale nijak jej nerozvinul, ani nedoložil. Jádro věci nicméně podle krajského soudu nespočívá v podobě žalobcovy publikační činnosti, ani v tom, zda vykonával tuto činnost v rámci svého zaměstnání jako profesionál. Ve zprávách o zemi původu je zmíněno i věznění blogerů, zároveň je ale zřejmé, že jejich činnost byla na rozdíl od žalobce rozsáhlejší.

[5] Soud dodal, že publikační činnost nebyla jedinou výdělečnou činností žalobce (po určitou dobu pracoval jako bankovní exekutor) a že v současné době publikuje své názory výhradně na sociálních sítích. Nelze odhlédnout od toho, že žalobce nedokázal podrobněji vysvětlit, proč v rámci své žádosti o schengenské vízum na jaře roku 2016 předložil zastupitelskému úřadu potvrzení, že pracuje jako zástupce ředitele v nábytkářské společnosti. Uvedenou nesrovnalost zdůvodnil jen tím, že toto prohlášení obstaral převaděč pouze pro účely vydání víza. Žalobci nebylo bráněno vycestovat ze země původu (úspěšně vycestoval i do vedlejšího státu). Tento rozpor může mít podle soudu dvě vysvětlení, buď žalobce klamal za účelem zisku víza, nebo klame nyní. Měl-li za to, že jeho

činnost v rámci daného internetového serveru nebude ve vízovém řízení hodnocena jako řádné zaměstnání, je s podivem, že v současné době již tento názor nezastává.

[6] Zásadní pro posouzení důvodnosti žádosti o mezinárodní ochranu je však skutečnost, zda byl žalobce za své články skutečně pronásledován. Události, které žalobce donutily opustit zemi původu, se měly stát v lednu až březnu 2016. Události v předchozích letech jej k přesídlení nepřiměly. V lednu 2016 byl žalobce fyzicky napaden blíže neurčenými muži, o nichž se domníval, že patří ke starostovi Guliyeovi v oblasti Cebrail. Tito muži mu měli vyhrožovat, aby přestal s psaním článků. Útok měl být proveden v návaznosti na jeden z nich. Pokud by bylo na tuto část výpovědi žalobce nahlíženo jako na úplnou a pravdivou, bylo by možné tento incident považovat za relevantní projev pronásledování. Žalovaný nebyl o pravdivosti tvrzení žalobce přesvědčen, neboť se jednalo pouze o žalobcovy domněnky. Ze strany uvedeného starosty žalobci již nic nehrozí, neboť byl ze své funkce odvolán. Žalobce uvedl, že se útokem zabývala policie, ale dále se prý o to již nezajímal. Ohledně tohoto útoku proto krajský soud uzavřel, že žalobce neprojevil žádnou snahu o ochranu ze strany státních orgánů.

[7] Ve stejnou dobu byl žalobce opakovaně vyzván náčelníkem policie a místní prokuraturou, aby zanechal své publikační činnosti. Jednání těchto orgánů však nepřekročilo hranice slovních a písemných výzev. Z listin předložených žalobcem plyne, že v jím publikovaných článcích může být spatřován trestný čin, a byl v nich vyzýván, aby své činnosti zanechal.

[8] S ohledem na popsaná zjištění nelze mít podle krajského soudu za to, že byl žalobce v zemi původu podroben relevantnímu pronásledování z důvodu vyjadřování svých politických názorů. Orgány státní moci vytvářely na žalobce před jeho odjezdem určitý nátlak, ale jeho intenzita (byť v z pohledu demokratického právního státu nepřípustná) nedosahovala předpokládané intenzity pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu.

[9] Žalovaný poukázal na řadu nesrovnalostí ve výpovědi žalobce. Žalobce s tímto hodnocením nesouhlasil, neupřesnil však, které části jeho výpovědi měly být desinterpretovány a v čem konkrétně se žalovaný mýlil. Soud se ztotožnil s žalovaným, že žalobce nebyl schopen věrohodně popsat příkoří, které se mu z důvodu publikace jeho politických názorů dostalo. Ostatně žalobce nedokázal své politické názory ani adekvátním způsobem popsat. Žalobce se staví do pozice etablovaného kritika režimu ve své zemi původu, čemuž však předložené články svým obsahem a podobou nenasvědčují. Jedná se o určitý druh kratších komentářů obecnějšího charakteru, které vesměs postrádají hlubší informační hodnotu a omezují se pouze na poukazování na pochybení státu či třetích osob. Jsou vedeny formou „výkřiků“ a vznesených otázek, na které není doplněna žádná odpověď. Tyto texty lze vnímat jako politickou agitaci, z reakce státních orgánů ovšem plyne, že byť činnost žalobce zaznamenaly, zcela zjevně ji neposoudily jako činnost, která by vyžadovala tvrdší zásah. Ani žalobce žádný takový razantní zásah, jenž by jej bezprostředně přiměl k útěku, nepopsal.

[10] S ohledem na shora uvedené soud nepovažoval žalobce za příslušníka sociální skupiny (tvořené osobami příslušejícími k novinářskému stavu) ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu.

[11] Při pohovoru žalobce poukázal na incident, při němž někdo napsal pod pomník Hejdara Alijeva větu „*Ať žije otroctví*“ a byl za to odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 10 let. Tento incident zmiňují i výroční zpráva Amnesty International 2016/2017 a zpráva U. S. Department of State 2016, z nichž plyne že se jednalo o mládežnické aktivisty hnutí N!DA. Tyto osoby však byly ve zcela odlišném postavení od žalobce.

[12] Žalobce rovněž uspokojivě nevysvětlil, z jakého důvodu využil pro cestu do Evropy služeb převaděče, přestože měl zajištěn legální vstup na základě schengenského víza. Jeho pohyb přes hranice nebyl omezen. Žalobce měl na základě víza cestovat do České republiky, přesto za využití převaděče cestoval do Švédska. Tyto skutečnosti svědčí podle soudu o účelovosti žalobcova postupu. Soud proto ve shodě s žalovaným neshledal důvod pro udělení mezinárodní ochrany žalobci podle § 12 písm. a) či b) zákona o azylu.

[13] Ohledně možnosti udělení doplňkové ochrany soud souhlasil se žalovaným, že ze zjištěných skutečností neplyne, že by žalobci hrozila po návratu do země původu vážná újma ve smyslu § 14a zákona o azylu.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[14] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojil proti rozsudku krajského soudu kasační stížností z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[15] Namítl, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel, neměla oporu ve spisu nebo s ním byla v rozporu. Rozhodnutí žalovaného bylo nepřezkoumatelné a nezákonné. Nesprávný byl především závěr, podle něhož stěžovatelem uváděné důvody pro opuštění země původu byly irelevantní. Krajský soud proto pochybil, pokud pro tyto vady napadené rozhodnutí nezrušil.

[16] Jako důvod žádosti o mezinárodní ochranu stěžovatel uvedl, že v zemi původu pracoval mimo jiné jako novinář v novinách Pressdent, byl politicky a novinářsky aktivní, účastnil se protirežimních demonstrací a v rámci své publikační činnosti se oponentně vyjadřoval proti současnému vládnímu režimu. Pro tuto svou činnost byl opakovaně předvolán a vyslýchán policií, fyzicky napaden, vězněn a odsouzen. Po eskalaci obtíží se rozhodl i se svou rodinou odcestovat z důvodu stupňujících se obav o zdraví a život. Skutkové okolnosti stěžovatel podrobně popsal v rámci pohovorů. Na podporu svých tvrzení předložil i řadu listinných důkazů – průkaz novináře, jednotlivé publikované příspěvky, listiny prokazující vyhlášení pátrání státními orgány po jeho osobě z důvodu zveřejňování příspěvků na sociálních sítích, které „*neodrážely pravou podstatu ekonomických reforem v Ázerbajdžánu*“. Dále doložil listinu, v níž byl jeho otec vyzván ke sdělení místa pobytu stěžovatele.

[17] Žalovaný relativizoval stěžovatelem uvedené skutečnosti a zlehčoval jeho publikační činnost. Přičetl mu také k tíži, že před českou ambasádou v Baku vystupoval jako prodejce nábytku, nikoliv jako novinář (stěžovatel přitom vysvětlil, že postupoval podle pokynů převaděče). Odůvodnění žalovaného je nepřesvědčivé, tendenční a zavádějící. Žalovaný se při hodnocení skutkového stavu nevypořádal se zcela zásadními

okolnostmi uváděnými stěžovatelem, ani obsahem předložených listin. Žalovaný také zcela rezignoval na použití shromážděných důkazů o situaci v zemi původu.

[18] Stěžovatel v průběhu správního řízení prokázal svou publikační novinářskou činnost, v jejímž rámci naplňoval svá základní lidská práva – svobodu projevu a svobodu politického názoru. Jakkoliv žalovaný polemizoval se stěžovatelem uváděnými skutečnosti a snažil se je zlehčovat, je nepopiratelné, že stěžovatel byl politicky činný, vyjadřoval se ve veřejně přístupných médiích v rámci své novinářské činnosti (ať ji žalovaný nazývá jakkoliv). Pro posouzení věci je podstatné, jaký obsah a formu měla stěžovatelova činnost. Jednalo se o soustavné a opakované vyjadřování politických názorů prostřednictvím veřejných médií (tisk, internet), jejichž adresátem byla veřejnost, přičemž vyvíjel tuto činnost jako profesní. Stejně tak bylo prokázáno, že v příčinné souvislosti s touto činností byl opakovaně persekvován, zadržen policií, odsouzen soudem a (jak doložil) v současné době po něm bylo vyhlášeno v Ázerbájdžánu pátrání pro zveřejňování příspěvků na sociálních sítích.

[19] Popsaný skutkový základ nelze hodnotit jinak než tak, že stěžovatel v zemi původu prokazatelně uplatňoval své politické přesvědčení a v příčinné souvislosti s tímto jednáním byl terčem pronásledování ze strany státní moci. Jakkoliv žalovaný zlehčoval a relativizoval stěžovatelem uváděné skutečnosti, podstatu důvodů stěžovatelovy žádosti o mezinárodní ochranu nevyvrátil. V napadeném rozhodnutí vyjádřil svůj vlastní názor a interpretaci událostí, místo objektivního hodnocení. Žalovaný v obsáhle polemice s řadou detailů pomíjí nahlížet na případ jako celek, jako by hledal odůvodnění pro neudělení mezinárodní ochrany.

[20] Přestože žalovaný zmínil zprávy o zemi původu, v napadeném rozhodnutí neupřesnil, jaké informace z těchto zpráv konkrétně použil, jaké z nich vyvodil závěry a jak je aplikoval v posuzované věci. V tomto směru je rozhodnutí žalovaného nepřezkoumatelné. Nelze přehlédnout ani to, že některé informace nejsou aktuální, a jejich vypovídací hodnota je proto sporná. Nepřesvědčivost rozhodnutí umocňuje také skutečnost, že žalovaný vyhodnotil Ázerbájdžán jako zemi s tvrdým totalitním režimem, v níž běžně dochází k pronásledování politicky nekorektních novinářů a opozice. Tedy i podle mínění žalovaného je nesporné, že státní orgány země původu nejenže neposkytují ochranu při porušování základních politických práv, ale jsou samy původcem tohoto porušování.

[21] Dále stěžovatel vytkl žalovanému absenci hodnocení důvodů pro udělení doplňkové ochrany. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí není vůbec seznatelné, že by se touto otázkou samostatně blíže zabýval. Krajský soud tuto žalobní námitku zcela opomenul. Z provedených důkazů je přitom zřejmé, že v případě nuceného návratu do země původu hrozí stěžovateli zadržení a vězení.

[22] Krajský soud fakticky pouze přejal hodnocení skutkového stavu, jak jej vylíčil žalovaný, přičemž se dopustil rozporného hodnocení. Soud vzal za prokázané, že stěžovatel vystupoval jako bloger, vyjadřoval politické názory neslučitelné s oficiálním postojem vládní garnitury, byl na něj vytvářen nátlak k ukončení jeho činnosti, byl výslovně upozorňován, že se dopouští trestného činu a po jeho odjezdu ze země původu byl stěžovatelův otec dotazován na jeho pobyt. Současně soud na podkladě zpráv o zemi

původu připustil, že v Ázerbájdžánu vládne tvrdý autoritářský režim, v roce 2018 došlo k zostření pronásledování kritiků režimu, včetně novinářů a blogerů. Za tohoto stavu věci není zřejmé, z jakého důvodu soud zlehčuje činnost stěžovatele s tím, že nešlo o novinářskou činnost v pravém slova smyslu, ale pouze o činnost blogera. V napadeném rozsudku soud konstatoval, že zprávy o zemi původu hovoří i o věznění blogerů, současně však bez bližšího odůvodnění uvedl, že se činnost stěžovatele co do rozsahu případům pronásledování neblíží.

[23] Soud i žalovaný učinili závěr, že intenzita tlaku na stěžovatele nebyla taková, aby naplnila znaky skutkové podstaty azylově relevantních důvodů. S tímto hodnocením stěžovatel nesouhlasil. Z provedených důkazů vyplývá, že státní orgány již byly vůči stěžovateli pro jeho činnost zaměřeny. Opakovaně jej vyzvaly k ukončení činnosti a upozorňovaly jej, že se dopouští trestné činnosti. Stěžovatel prokazatelně čelil reálné hrozbě trestního stíhání a postihu z důvodu naplňování svých základních práv. Je přitom nesporné, že státní orgány za totožnou činnost osoby postihují a vězní. Závěr, že stěžovatelova činnost se co do rozsahu nepřibližuje případům vězněných blogerů, je pouhou spekulací. Žádný konkrétní případ, na němž by tento „požadovaný“ rozsah činnosti bylo možno demonstrovat, žalovaný ani soud nepopsali.

[24] Zásadní je pak skutečnost, že na stěžovatele již byl vyvíjen nátlak a byl upozorňován policií na trestnost svého jednání. Fakticky tak mohl volit mezi pokračováním ve své činnosti a v takovém případě s jistotou, která vyplývá ze shromážděných informací, čelit stupňující se represi, anebo své činnosti zanechat, tj. pod tlakem se vzdát svého základního práva na svobodu projevu a vyjádření politického názoru. Nelze proto dospět než k závěru, že stěžovatel čelil represi z azylově relevantních důvodů.

[25] Pojem „pronásledování“ je třeba posoudit vždy vzhledem k individuálním okolnostem. Stěžovatel je ženatý a má dvě nezletilé děti. Obavy z postihu jsou těmito okolnostmi výrazně zesíleny. Po stěžovateli nelze spravedlivě požadovat, aby čelil stupňující se škále represí za vyvíjení činnosti naplňující znaky uplatňování politických práv a svobody projevu. Azylové právo vychází z konceptu „odůvodněných obav“ z pronásledování. Azylově relevantní žádost nemusí být nutně založena na přímé osobní zkušenosti s vězením, popř. osobně prožitou škálou represe, pokud žadatel vyvíjí takovou činnost, při jejímž pokračování jsou jeho obavy z postihu důvodné. V takové situaci se stěžovatel skutečně nacházel. Žalovaný i krajský soud nesprávně vyhodnotili důvodnost stěžovatelových obav z pronásledování, jejich rozhodnutí jsou proto z hlediska hodnocení skutkového stavu věci nesprávná.

[26] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázal na správní spis a napadené rozhodnutí.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[27] Kasační stížnost je přípustná. Jednou z podmínek věcného přezkumu kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany je také její přijatelnost. Kasační stížnost je v souladu s § 104a s. ř. s. přijatelná, pokud svým významem podstatně přesahuje vlastní

zájmy stěžovatele. Výkladem institutu přijatelnosti a výčtem jejích typických kritérií se Nejvyšší správní soud zabýval např. v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, č. 933/2006 Sb. NSS, na jehož odůvodnění na tomto místě pro stručnost odkazuje. Z citovaného usnesení plyne, že kasační stížnost je přijatelná mimo jiné tehdy, když se krajský soud dopustil v napadeném rozhodnutí zásadního pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. Tak tomu bylo i v nyní posuzované věci, kasační stížnost je proto přijatelná.

[28] Důvodnost kasační stížnosti soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[29] Kasační stížnost je důvodná.

[30] Nejvyšší správní soud přisvědčil stěžovateli, že hodnocení skutkového stavu žalovaným neodpovídá skutkovým okolnostem vyplývajícím ze spisu, závěry uvedené v napadeném rozhodnutí jsou proto se spisem v rozporu. Krajský soud pochybil, když pro tyto vady rozhodnutí žalovaného nezrušil, a namísto toho závěry žalovaného přejal a aproboval.

[31] S ohledem na skutečnost, že žalovaný i krajský soud si ze spisu selektivně vybrali pouze některé informace, považuje Nejvyšší správní soud za vhodné podrobněji shrnout skutečnosti, které ze spisu vyplývají.

[32] V žádosti o mezinárodní ochranu stěžovatel uvedl, že důvodem opuštění země původu byla obava z uvěznění pro jeho politické přesvědčení. Skutkové okolnosti před odchodem popsal následovně. Od roku 2013 pracoval jako novinář pro noviny Pressdent, v lednu 2013 se účastnil mítinku, na kterém byl zadržen policií. V březnu 2013 se účastnil protestů proti vysoké úmrtnosti vojáků, tento protest policie rozehnala vodními děly. Stěžovatel jakožto organizátor byl zadržen policií, následně bez důkazů obviněn z napadení policie a uvězněn na 15 dní. Nejhorší problémy s policií nastaly v lednu 2016, kdy napsal článek proti starostovi jménem Guliyev. Tento starosta pak poslal dva své muže, kteří stěžovatele varovali, že nemá psát takové články a zbili jej natolik, že byl 3 dny hospitalizován.

[33] Ke své publikační činnosti stěžovatel v pohovoru ze dne 5. 9. 2017 uvedl, že se jednalo o internetový deník, v němž publikoval 3 až 4 články týdně, přičemž psal hlavně o politice. Zároveň doložil 10 vytištěných článků, které byly původně publikovány na internetu. Žalovaný nechal přeložit 4 z nich. Článek ze dne 12. 1. 2016, který měl být důvodem napadení, žalovaný přeložit nenechal, přestože je založen na č. listu 47 správního spisu. Z článků, které přeloženy byly, vyplývá, že článek ze dne 3. 4. 2015 se týkal kritiky poměrů v armádě, nehospodárného utrácení peněz, zatímco vojáci trpí v nehygienických podmínkách a stát nechce pomoci veteránům z války v Karabachu. Článek ze dne 13. 8. 2015 se týkal kritiky Eldara Mahmudova, který byl součástí vlády a vytvořil nemyslitelné bezpráví. Stovky lidí měly být kvůli němu uvězněny v důsledku falešných obvinění. E. Mahmudov měl být podle článku potrestán. Článek byl reakcí na zničení pomníku otce uvedeného E. Mahmudova, který byl ekonomem a vědcem a který podle stěžovatele nenese odpovědnost za činy svého syna. Stěžovatel pak kritizoval, že se v Ázerbájdžánu

stalo tradicí potrestání otce za politické postavení syna a naopak. Článek ze dne 4. 3. 2016 je nazván „*Neštěstí, které Aliev přivedl ke svému lidu, dokonce ani nepřítel nezpůsobil*“, a odkazuje tak patrně na prezidenta Ázerbájdžánu Ilhama Alieva. V tomto článku stěžovatel upozorňoval, že jsou v zemi trestáni a propouštěni z práce ti, kdo se odváží kritizovat. Poukazoval na to, že se každý den mluví o roce 1937, což byl podle poznámky překladatele rok stalinských represí, ale přitom se vytváří ještě horší. Dále poukázal na pronásledování jednoho z nejznámějších novinářů Gulu Maharramliho, jehož příčinou měla být kritika vedení ázerbájdžánské televize, a na propuštění ze zaměstnání šéfredaktorky ITV Intizar Ismail v reakci na kritické úvahy jejího otce, který je spisovatelem. V článku ze dne 27. 3. 2017 stěžovatel uvedl, že země je stále pod okupací, přestože od okupace Kelbajaru uplynulo již 24 let. Důvodem má být neúspěšná vnitřní a zahraniční politika ázerbájdžánské vlády a úplatkářství na ministerstvu obrany.

[34] K problémům s policií stěžovatel v pohovoru ze dne 5. 9. 2017 uvedl, že celkově byl zadržen asi 6 až 7 krát, z toho dvakrát se soudním rozhodnutím. Poprvé v lednu 2013 na jeden den na policejní stanici, bez soudu. Podruhé dne 10. 3. 2013, kdy mu byl soudem uložen trest odnětí svobody na 15 dnů. V srpnu roku 2014, kdy se dostal domů až po dvou dnech, v důsledku této události jeho žena přišla o nenarozené dítě. Následně několikrát v listopadu a prosinci 2014. Pošesté pak 15. 3. 2015 (po mítinku na stadionu v Baku), kdy mu byl soudem uložen trest odnětí svobody na 20 dnů. V únoru 2016 pak byl předvolán na prokuraturu, kde mu bylo sděleno, aby přestal psát články a pokud vyhoví, bude zařazen na seznam prominentních novinářů. Dne 1. 3. 2016 přišlo stěžovateli další předvolání, ke kterému se nedostavil z obavy, že by jej už nenechali odejít, a rozhodl se odjet ze země. Výzvy k upuštění od psaní článků neuposlechl, ale naopak ještě dne 22. 2. 2016 napsal článek o nabídce, kterou od policie dostal, a jak jej chtěli umlčet. Poté dostal telefonické upozornění od náčelníka policie, že zřejmě nepochopil, co se mu může stát, a že „po něm půjdou“. V době, kdy byl již v Evropě, se pak prostřednictvím svého otce dozvěděl, že na něj byl vydán zatykač. K napadení dne 12. 1. 2016 uvedl, že se jednalo o muže poslané starostou oblasti Cebrail, který byl asi tři měsíce poté ze svého úřadu odvolán. Dodal, že v případě návratu se obává uvěznění a že před několika měsíci jeho otce navštívila policie s tím, že pokud zařídí, aby se stěžovatel vrátil, budou se k němu chovat slušně a nabídnou mu spolupráci.

[35] Ke svým tvrzením stěžovatel doložil šest listin (č. listu 23 až 28 správního spisu), z nich žalovaný nechal přeložit čtyři. První z nich je „Varování“ ze dne 22. 2. 2016 adresované stěžovateli a vydané prokurátorem města Baku, ve kterém je uvedeno: „*Na základě analýzy prokuratury města Baku bylo zjištěno, že novinář veřejného politického tisku ‚Pressdent‘, Ibrahimov Faud Fachraddin oglu zveřejnil na sociálních sítích a v médiích články a neetické názory, které neodrážejí podstatu ekonomických reforem zaměřených na zlepšení životů občanů, dynamický rozvoj země a posílení státu. V tomto ohledu upozorňujeme na to, že informace, které píšete kvůli senzacím, nejsou založeny na skutečných faktech, pomlouvají opatření přijaté v republice pro ekonomické reformy a slouží k uvedení veřejného mínění v omyl. V souvislosti s výše uvedeným Vám vysvětlujeme, že podle článku 10 zákona Ázerbájdžánské republiky o masmédiích je zakázáno kvůli senzaci publikovat názory, které urážejí osobnost, pocity a důstojnost člověka, a úmyslné pomlouvání účelu a přínosů reforem prováděných v naší zemi.*“ Dalším dokumentem je výzva adresovaná stěžovateli, aby se v souvislosti s vyšetřováním dostavil dne 1. 3. 2016 na oddělení pátrání a předběžného vyšetřování Hlavního úřadu policie města Baku. Výzva obsahuje varování, že v případě

nedostavení se bude předveden násilím. Následující dokument ze dne 28. 3. 2016 byl vydán Hlavním úřadem policie města Baku. Podplukovník policie v něm uvádí: „*Rozhodl jsem se vyhlásit pátrání po Ibrahimov Faud Fachraddin oglu podle čl. 283.2.2. TZ AR, protože se skrývá před vyšetřováním*.“ V odůvodnění je zopakováno totéž, co bylo uvedeno v předchozím dokumentu ze dne 22. 2. 2016. Dále je uvedeno, že se stěžovatel na předvolání vyšetřovatele nedostavil a skrývá se kvůli vyšetřování, proto byl zahájen trestní proces. Posledním z přeložených dokumentů je lékařská zpráva z nemocnice ze dne 15. 1. 2016, podle které byl stěžovatel přijat dne 12. 1. 2016 a propuštěn dne 15. 1. 2016, stav pacienta byl podle zprávy při přijetí vážný, diagnóza byla stanovena jako „*kraniocerebrální trauma uzavřeného typu, vykloubená čelist, hematomy v obličeji, otok pod pravým okem, v obou kolenech a na rukou krvácející rány*“. Podle uvedené zprávy stěžovatel uvedl, že byl zbit dvěma neznámými osobami v přední části stanice metra Chatai. Dále stěžovatel předložil průkaz korespondenta vydaný novinami Pressdent a podepsaný jejich šéfredaktorem. Žalovaný nezpochybnil pravost žádného z těchto dokumentů.

[36] V doplňujícím pohovoru stěžovatel uvedl, že se v období po uskutečnění prvního pohovoru dozvěděl, že jeho otec a bratranec byli předvoláni na policii, kde se jich vyptávali na pobyt stěžovatele. Následně stěžovatel doložil listinu vydanou Úřadem Generálního prokurátora Ázerbájdžánské republiky ze dne 2. 4. 2018 nazvanou „*Varování – upozornění o neohlášení trestného činu a ukrývání zločince*“. Tento dokument opakuje hodnocení činnosti stěžovatele uvedené ve varování ze dne 22. 6. 2016 a doplňuje, že proti stěžovateli bylo zahájeno trestní řízení a přijato rozhodnutí přivést ho jako obviněného. Obviněný však nebyl nalezen na hlášené adrese, proto bylo po něm vyhlášeno pátrání. Dále dokument uvádí ve vztahu k otci stěžovatele, že si je vědom zločinů obviněného a toho, že se skrývá před spravedlností. Existuje důvod domnívat se, že je otec stěžovatele se stěžovatelem v kontaktu. Otec stěžovatele byl proto upozorněn, že neohlášení trestného činu a znalost místa pobytu obviněného je zločinem a může být proti němu zahájeno trestní řízení. Podepsán je „vedoucí oddělení těžkých zločinů státního poradce 3. stupně“. Dokument je podepsán také otcem stěžovatele s dovětkem, že podstata varování je pro něj zcela jasná. Pravost této listiny žalovaný nezpochybnil.

[37] V doplňujícím pohovoru k napadení v lednu 2016 stěžovatel uvedl, že napsal článek o starostovi, který vyšel dopoledne dne 12. 1. 2016, ten stejný den okolo 17. hodiny přijelo auto, když čekal na zastávce, z něhož vystoupily osoby, které jej napadly. Poté strávil 3 dny v nemocnici, v této souvislosti odkázal na výše uvedenou lékařskou zprávu. Připustil, že souvislost napadení se starostou je jen jeho domněnka, ale dovozuje ji z toho, že k napadení a vydání článku došlo v týž den. Ke své publikační činnosti uvedl, že nešlo o nějaké velké články, jenom „takové sloupky“. V Ázerbájdžánu ovšem i pouze protistátní myšlenky stačí k tomu, aby byl člověk zadržen a bylo s ním vedeno trestní řízení. Uvedl, že napsal asi 100 článků, které byly publikovány na internetu nebo v novinách, většina z nich byla smazána, nyní se mu podařilo dohledat 10 z nich. V psaní článků pak pokračuje i po opuštění země původu, nyní píše jen na facebook.

[38] Ze zpráv o zemi původu shromážděných žalovaným vyplývají následující skutečnosti. Podle zprávy Human Rights Watch z ledna 2018 ázerbájdžánská vláda v roce 2017 zintenzivnila tvrdá opatření vůči svým kritikům, bylo odsouzeno nejméně 25 novinářů a politických a mládežnických aktivistů v politicky motivovaných soudních řízeních k dlouhým trestům odnětí svobody. Řada dalších lidí byla zadržena nebo je

trestně vyšetřována, potýká se se šikanou nebo zákazy vycestování. Mučení a další formy špatného zacházení ve vazbě přetrvávají a zůstávají beztrestné. Řada novinářů a aktivistů, kteří byli uznáni vinnými v politicky motivovaných soudních řízeních, zůstávala ve vězení. K uvěznění novinářů a blogerů úřady používaly podvodná obvinění z daňových a jiných trestných činů. Zpráva následně uvádí některé konkrétní případy (např. odsouzení k trestu odnětí svobody na dva roky novináře a blogera M. Huseynova za údajnou pomluvu zaměstnanců policejní stanice, k níž mělo dojít tím, že zveřejnil informace o svévolném zadržení a zbití ze strany policistů; k trestu odnětí svobody na dva a půl roku byl odsouzen také A. Sadigov, šéfredaktor webové stránky AzelTV na základě nepodloženého obvinění z chuligánství, z něhož byl obviněn poté, kdy informoval o zpronevěrách sociálních dávek místními úřady). Úřady také zadržovaly nebo pronásledovaly příbuzné aktivistů žijících v exilu. Z důvodu ohrožení národní bezpečnosti vláda blokovala webové stránky známých nezávislých a opozičních sdělovacích prostředků. Parlament schválil zákony posilující kontrolu nad on-line sdělovacími prostředky a zvýšil maximální trest za „urážku cti a důstojnosti prezidenta“ na trest odnětí svobody v délce pěti let.

[39] Obdobně popisuje situaci v Ázerbájdžánu zpráva Amnesty International z února 2017 vztahující se k situaci v letech 2016-2017, podle níž pokračovala represe novinářů a aktivistů, byly hlášeny případy mučení a dalšího špatného zacházení a svévolného zatýkání kritiků vlády. Nezávislé sdělovací prostředky musely čelit tlaku úřadů, nezávislým novinářům hrozilo zastrašování, šikanování i fyzické násilí v souvislosti s informacemi kritickými vůči státním orgánům. Dva novináři byli obviněni z fyzického napadení poté, kdy se sami stali terčem útoku neznámých osob. Bylo zahájeno trestní vyšetřování nezávislého internetového média Meydan TV s odůvodněním, že se dopouští daňových podvodů a zneužívání pravomoci, zpravodajům tohoto média bylo zakázáno vycestovat. Novinář Z. Gadji píšící pro opoziční noviny byl předvolán k policejnímu výslechu a bylo mu vyhrožováno v souvislosti s jeho kritikou neschopnosti státních orgánů řádně vyšetřit případy vražd, do kterých byly zapleteny vysoce postavené osoby. Orgány činné v trestním řízení se nadále beztrestně dopouštěly mučení a špatného zacházení.

[40] Podle zprávy ministerstva zahraničí Spojených států amerických (United States Department of State) z března 2017 vztahující se k situaci v roce 2016 došlo k zesílení omezování základních práv vládou, zejm. omezování svobody projevu, shromažďování a sdružování zastrašováním a vězněním na základě sporných obvinění a žalob, které byly považovány za politicky motivované. Vláda využívala soudní systém k trestání disentu. Úřady svévolně zatýkaly a zadržovaly aktivisty, vystavovaly je neúměrně dlouhé vyšetřovací vazbě a vedly soudní přelíčení, která postrádala charakter řádného procesu. Přestože úřady propustily 17 jednotlivců, jejichž uvěznění bylo považováno za politicky motivované, nadále zadržovaly ještě větší počet jiných. Úřady také omezovaly svobodu pohybu rostoucího počtu novinářů a aktivistů. Novináři čelili zastrašování a někdy byli biti a vězněni. Koncem roku 2016 bylo považováno za politické vězně nebo zadržené přinejmenším šest novinářů a blogerů. Místní pozorovatelé oznámili 33 fyzických útoků na přinejmenším 21 novinářů během roku. Během téhož období bylo proti novinářům a sdělovacím prostředkům zahájeno přibližně 29 soudních případů. Většina médií praktikovala autocenzuru a vyhýbala se tématům považovaným za politicky citlivá ze strachu z vládní odplaty. Nadále se vyskytovala věrohodná obvinění z mučení a dalšího

zneužívání ze strany bezpečnostních sil. Pracovní skupina OSN pro svévolná zatčení vyjádřila znepokojení nad pokračováním vyšetřování novinářů a politické opozice. Státní orgány často zatýkaly na základě falešných obvinění osoby uplatňující základní práva, zejm. svobodu projevu (zpráva uvádí příklad V. Zeynalova, který byl obviněn z odporování policii v důsledku kritických příspěvků zveřejněných na sociálních sítích, docházelo také k vyslýchání, zadržení nebo uvěznění řady mladých aktivistů za on-line zveřejňování kritiky vládní korupce a zneužívání lidských práv, např. videobloger H. Azizoghlu byl zadržen na 15 dnů za video parodující policii). Došlo také k několika případům uvěznění příbuzných novinářů v exilu jako prostředků nátlaku. Například k šesti letům odnětí svobody za údajné držení drog byli odsouzeni dva příbuzní šéfredaktora novin Azadliq, který pobýval ve Francii a publikoval články kritické vůči státním orgánům ve svém on-line zpravodajském pořadu. V některých případech policie zadržela pokojně protestující a využívala proti nim nepřiměřené síly. Soudnictví bylo i nadále zkorumpované a neefektivní, rozhodnutí se jevila často jako předurčená. Věrohodné zprávy naznačovaly, že soudci dostávali instrukce od prezidentské administrativy a ministerstva spravedlnosti.

[41] Dále je ve spisu zařazena souhrnná zpráva o Ázerbájdžánu vytvořená žalovaným, která odkazuje na některé další zprávy o zemi o zemi původu. Např. zprávu organizace Freedom House „Svoboda ve světě 2017“, která přidělila Ázerbájdžánu status „nesvobodný“ a vyhodnotila jej na sedmistupňové škále stupněm 7 v oblasti politických práv a stupněm 6 v oblasti občanských svobod.

[42] Po porovnání tvrzení stěžovatele a jím doložených dokumentů se zprávami o zemi původu Nejvyšší správní soud nesouhlasí se závěrem žalovaného, potvrzeným krajským soudem, podle něhož stěžovatel *„používá jistou fabuli, z části opřenou o skutečnosti (publikování krátkých sloupků na internetu, předvolání na policii a vyhlášené pátrání) a z části domyšlenou, aby o sobě vytvořil azylový příběh profesionálního ázerbájdžánského novináře*“. Naopak soud souhlasí se stěžovatelem, že napadené rozhodnutí postrádá objektivní hodnocení, vytrhuje z kontextu jednotlivé detaily, jejichž význam nepatřičně zlehčuje a hodnotí izolovaně, namísto toho, aby žalovaný hodnotil jako celek všechny skutkové okolnosti, které stěžovatel tvrdil a doložil, a tyto porovnal s informacemi, které vyšly najevo ze zpráv o zemi původu.

[43] Nejvyšší správní soud se již opakovaně a podrobně ve své judikatuře zabýval standardem a rozložením důkazního břemene ve věcech mezinárodní ochrany. Vzhledem ke skutečnosti, že se žalovaný v posuzované věci těmito pravidly neřídil, považuje soud za vhodné je připomenout.

[44] Řízení o mezinárodní ochraně je řízením specifickým tím, že (1) je v něm často nutno rozhodovat za situace důkazní nouze, (2) jde o prospektivní rozhodování (tj. posuzuje se riziko pronásledování či vážné újmy *v budoucnu*) a (3) nesprávné rozhodnutí má pro stěžovatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifikům řízení o mezinárodní ochraně odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu (viz např. rozsudek 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 – 70, č. 1749/2009 Sb. NSS).

[45] Pokud jde o břemeno tvrzení, v řízení o mezinárodní ochraně stíhá žadatele. Jak konstatoval Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 – 63: „*Je nesporné, že pokud by stěžovatel ani nenamítal skutečnosti svědčící o tom, že došlo, nebo že by potenciálně mohlo dojít, k zásahu do jeho lidských práv ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak není třeba se situací v jeho zemi původu do detailu zabývat.* […] *V případě, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany však uvádí skutečnosti podřaditelné pod taxativní výčet důvodů pro udělení azylu ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak je třeba žadatelem uváděné skutečnosti konfrontovat se zjištěními týkajícími se politického prostředí v zemi původu žadatele*“ (zdůraznění doplněno). Jistá procesní aktivita je ovšem požadována i po žalovaném, který by měl v průběhu pohovoru vhodně kladenými otázkami zjistit, zdali žadatelem tvrzené skutečnosti jsou relevantní pro udělení azylu či doplňkové ochrany a tvrzení žadatele podle toho klasifikovat.

[46] Pokud jde o břemeno důkazní, to je již výrazněji rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a žalovaného. Prokazovat jednotlivá fakta je povinen primárně žadatel, nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, které je podporují. Uvede-li žadatel skutečnosti, jež by mohly nasvědčovat závěru, že opustil zemi původu pro některý z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu, je povinností správního orgánu vést zjišťování skutkového stavu takovým způsobem, aby byly odstraněny nejasnosti o žadatelových skutečných důvodech odchodu ze země původu (rozsudek ze dne 19. 8. 2005, č. j. 4 Azs 467/2004 – 89, č. 1095/2007 Sb. NSS). Jinými slovy, žalovaný nese odpovědnost za náležité zjištění reálií o zemi původu (rozsudek ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 – 58).

[47] V mnoha případech však musí žalovaný rozhodovat za důkazní nouze, tj. tehdy, když není ani žadatel ani žalovaný schopen doložit či vyvrátit určitou skutečnost či tvrzení žádným přesvědčivým důkazem. V takových případech zůstává stěžejním důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a posouzení pravděpodobnosti, zda k události opravdu došlo podle výpovědi žadatele.

[48] K otázce věrohodnosti tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu se Nejvyšší správní soud vyjádřil již v rozsudku ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 – 57, v němž zdůraznil, že „*není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují.*“ Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (rozsudky ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 – 83, nebo ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009 – 98, č. 1913/2009 Sb. NSS).

[49] V rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 – 63, soud dodal: „*Zásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazujících věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně*

zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu“ (zdůraznění doplněno).

[50] Specifikem azylového řízení je rovněž zásada, že při splnění daných podmínek se uplatňuje pravidlo „v případě pochybností ve prospěch“ („*benefit of doubt*“). Tento závěr potvrdil soud např. v rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 – 89: „*Jsou-li dány skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod žadatele o azyl došlo, nebo mohlo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., dojít, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl*“ (zdůraznění doplněno).

[51] Výše uvedené závěry odpovídají i požadavkům směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“). Podle jejího článku 4 odst. 1 mohou členské státy pokládat za povinnost žadatele předložit co nejdříve všechny náležitosti potřebné k doložení žádosti o mezinárodní ochranu. Povinností členského státu je naopak posoudit významné náležitosti žádosti ve spolupráci se žadatelem.

[52] Podle čl. 4 odst. 3 se posouzení žádosti o mezinárodní ochranu provádí jednotlivě a jsou při něm zohledněny mimo jiné „*a)všechny významné skutečnosti týkající se země původu v době rozhodování o žádosti, včetně právních předpisů země původu a způsobu jejich uplatňování; b) významná prohlášení a dokumenty předložené žadatelem, včetně informací o tom, zda žadatel byl nebo by mohl být pronásledován nebo zda utrpěl nebo by mohl utrpět vážnou újmu; c) konkrétní postavení a osobní situace žadatele, včetně takových faktorů jako jsou původ, pohlaví a věk, aby na základě osobní situace žadatele bylo možno posoudit, zda by jednání, kterým žadatel byl nebo mohl být vystaven, mohla být považována za pronásledování nebo vážnou újmu;* […]“.

[53] Podle čl. 4 odst. 4: „*Skutečnost, že žadatel již byl pronásledován nebo utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování nebo způsobení vážné újmy, je závažným ukazatelem odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování nebo reálného nebezpečí utrpění vážné újmy, neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat.*“

[54] Odstavec 5 téhož ustanovení pak stanoví podmínky, za nichž se nevyžaduje doložení tvrzení žadatele písemnými nebo jinými doklady: „*a) žadatel vynaložil skutečné úsilí, aby svou žádost odůvodnil; b) žadatel předložil všechny náležitosti, které měl k dispozici, a podal uspokojivé vysvětlení ohledně jiných chybějících náležitostí; c) prohlášení žadatele byla shledána souvislými a hodnověrnými a nejsou v rozporu s dostupnými zvláštními i obecnými informacemi o případu žadatele; d) žadatel požádal o mezinárodní ochranu v nejkratším možné době, ledaže může prokázat dobrý důvod, proč tak neučinil, a dále e) byla zjištěna celková hodnověrnost žadatele.*“

[55] Lze shrnout, že pokud by bylo nesporné, že žadatel ani nenamítal skutečnosti svědčící o tom, že došlo nebo že by *potenciálně* mohlo dojít k zásahu do jeho lidských práv ve smyslu § 12 zákona o azylu, nebo pokud by byl žadatel nevěrohodný ve *všech* relevantních aspektech jeho žádosti o mezinárodní ochranu, žalovaný by se nemusel dále hodnocením jednotlivých tvrzení a skutečností zabývat. Pokud však žadatel nespadá ani do jedné z těchto dvou kategorií, musí žalovaný posoudit jednotlivá tvrzení a skutečnosti související s řízením o mezinárodní ochraně v souladu s čl. 4 odst. 3 až 5 kvalifikační směrnice (rozsudek č. j. 5 Azs 66/2008 – 70).

[56] Pokud jde o důkazní standard, Nejvyšší správní soud akceptoval test „přiměřené pravděpodobnosti" pro zkoumání „*odůvodněnosti* strachu z pronásledování" podle § 12 písm. b) zákona o azylu: „*Přiměřená pravděpodobnost nežádoucího důsledku návratu do země původu* […] *je dána tehdy, bývá-li tento důsledek v případech obdobných případu žadatele nikoli ojedinělý. Neznamená to, že pravděpodobnost, že nežádoucí důsledek nastane, musí být nutně vyšší než pravděpodobnost, že nenastane (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti" představuje nižší důkazní standard než v civilních věcech) [tím méně to znamená, že v případě návratu do země původu musí být nastání nežádoucího důsledku prakticky jisté (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti" představuje a fortiori i nižší důkazní standard než standard „nade vší pochybnost" v trestních věcech)], nýbrž to, že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek hrozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným*" (rozsudek ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 – 82).

[57] Současně, důkazní standard „přiměřené pravděpodobnosti" se aplikuje nejen v rámci celkové úvahy o pravděpodobnosti pronásledování, ale nutně i na posouzení věrohodnosti jednotlivých dílčích tvrzení žadatele, která jsou posléze podkladem této celkové úvahy. To znamená, že pokud je přiměřeně pravděpodobné, že daná událost proběhla tak, jak tvrdí žadatel, žalovaný musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení žádosti o mezinárodní ochranu (rozsudek č. j. 5 Azs 66/2008 – 70).

[58] Žalovaný tedy nemůže ze svého posuzování vyloučit tvrzené skutečnosti např. pouze proto, že nelze vyloučit jiný průběh událostí než ten předestřený žadatelem či že existuje alternativní vysvětlení pro určité skutečnosti, které je stejně pravděpodobné. Pokud je byť jen přiměřeně pravděpodobné, že tvrzení žadatele je pravdivé či že se určitá skutečnost udála tak, jak uvádí žadatel, žalovaný nesmí toto tvrzení prohlásit za nevěrohodné a vyloučit jej z dalšího posuzování; naopak, musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení odůvodněnosti žádosti a přiřadit mu patřičnou váhu. Pokud pak tvrzení žadatele splňuje podmínky uvedené v čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice, je žalovaný povinen z něho vycházet. Žalovaný může *zcela* vyloučit z celkového posouzení pouze ta fakta, u nichž je postaveno téměř najisto, že se nestaly, tj. neexistuje ani přiměřená pravděpodobnost, že k nim došlo. Ostatní tvrzení musí být součástí celkového posouzení rizika pronásledování, kde jim bude přisouzena váha podle míry pravděpodobnosti, s jakou lze soudit, že odpovídají skutečnosti. Jiná situace je, pokud je žadatel nevěrohodný ve *všech* relevantních aspektech své žádosti; v tomto případě (a pouze v tomto případě) může žalovaný bez dalšího posoudit žadatele jako nevěrohodného a nemusí detailně posuzovat jeho jednotlivá dílčí tvrzení (viz výše citovaný rozsudek č. j. 5 Azs 66/2008 – 70, nebo rozsudky ze dne 4. 1. 2018, č. j. 10 Azs 254/2017 – 40, a ze dne 17. 4. 2019, č. j. 6 Azs 331/2018 – 34).

[59] Z napadeného rozhodnutí žalovaného je zřejmé, že výše popsaným požadavkům na hodnocení skutkového stavu a věrohodnosti stěžovatele nedostál. Žalovaný neoznačil stěžovatele za celkově nevěrohodného, resp. nevěrohodného ve všech relevantních aspektech jeho žádosti. Nezpochybnil, že stěžovatel publikoval na internetu články, z nichž některé doložil, že byl předvolán kvůli této činnosti na policii a že po něm bylo vyhlášeno pátrání. Stěžovatelova tvrzení však žalovaný považoval za účelově nadsazená. Pro takový závěr soud nenachází ve spise oporu.

[60] Při porovnání stěžovatelových tvrzení uvedených v žádosti o mezinárodní ochranu a jeho následných dvou výpovědí v rámci pohovorů (viz shrnutí výše v bodech [32] až [37]) soud neshledal nesrovnalosti, které by zavdávaly pochybnost o jejich pravdivosti. Tvrzení stěžovatele nejsou obecná ani vágní, naopak jsou po celou dobu konzistentní, vnitřně nerozporná a logicky do sebe zapadají. Stejně tak odpovídají poměrům v zemi původu, jak vyplývají ze shromážděných zpráv [srov. výše citovaný čl. 4 odst. 5 písm. c) a e) kvalifikační směrnice].

[61] V případě stěžovatele je zřejmé, že vynaložil skutečné úsilí nejen k tomu, aby svou žádost odůvodnil, ale také svá tvrzení doložil [srov. výše citovaný čl. 4 odst. 5 písm. a) a b) kvalifikační směrnice]. K důkazu předložil jednak své publikované články (viz výše bod [33]) a především dokumenty, které dokládají, že se v důsledku své publikační činnosti dostal do hledáčku policie a prokuratury, a že tyto orgány vnímají jeho činnost jako porušení zákona, v souvislosti s nímž zahájily vůči stěžovateli trestní stíhání (viz výše body [35] a [36]). Žalovaný nezpochybnil pravost těchto dokumentů. V rámci odůvodnění napadeného rozhodnutí však zmínil jejich existenci pouze náznakem a jejich obsah nijak nehodnotil. Výslovně zmínil pouze dokument ze dne 2. 4. 2018 týkající se předvolání stěžovatelova otce na policii, k němuž konstatoval, že nemůže nic změnit na závěrech žalovaného, protože se v něm „jen opakují“ skutečnosti, o kterých stěžovatel vypovídal celou dobu. Takový přístup zcela popírá smysl dokazování. Žalovaný měl uvedenou listinu s ohledem na její obsah vyhodnotit tak, že dokládá, a tedy potvrzuje věrohodnost stěžovatelova tvrzení o vnímání jeho činnosti státními orgány jako závadné a o zahájení trestního stíhání vůči němu, nikoliv ji považovat za irelevantní, protože „jen opakuje“ to, co říká stěžovatel, a proto nemůže na závěrech žalovaného nic změnit.

[62] Obdobného pochybení se dopustil i krajský soud, když k dokumentům vydaným prokuraturou a policií pouze poznamenal: „*Žalobce předložil žalovanému několik listin vydaných prokurátorem, které se týkají žalobcovy protistátní činnosti, a ze kterých lze usuzovat na dílčí aspekty situace v zemi původu. Žalovaný s těmito listinami pracoval v rámci hodnocení činnosti žalobce. Z těchto listin obecně plyne, že veřejná kritika prováděných reforem státu v rozporu s názory a náhledy vládnoucího režimu je nezákonná, což v obecné rovině svědčí závěrům žalovaného, jenž poukázal na pronásledování profesionálních novinářů.*“ Tvrzení krajského soudu, že z těchto listin pouze „obecně“ plyne nezákonnost veřejné kritiky vládnoucího režimu, je v přímém rozporu s jejich obsahem. Listiny jsou výslovně adresovány stěžovateli (případně jeho otci) a hodnotí jeho publikační činnost jako protizákonnou.

[63] Nelze proto než uzavřít, že žalovaný a krajský soud v tomto ohledu zcela rezignovali na svou povinnost nezávislého a objektivního hodnocení všech důkazů jednotlivě i v jejich vzájemné souvislosti. Přitom právě dokumenty předložené

stěžovatelem jsou klíčové pro posouzení nejen jeho věrohodnosti, ale i odůvodněnosti jeho obav z pronásledování. Nezohlednění obsahu těchto dokumentů a neporovnání takto zjištěných skutečností s informacemi o zemi původu pak předurčilo i další nesprávné závěry, které žalovaný a krajský soud zaujali.

[64] Nejvyšší správní soud hodnotí jako zavádějící a nesprávné tvrzení žalovaného, podle něhož režim v Ázerbájdžánu *„postihuje skutečné profesionální novináře, kteří se mu vzepřou, to ale není případ této osoby, která používá tuto konstrukci, aby vygradovala svůj azylový příběh*“, a tvrzení, že *„pokud se* [ázerbájdžánský] *režim chová adresně represivně, jde vždy o vysoké představitele politických opozičních stran, etablované dlouholeté novináře či známé režimní kritiky, to ale není ani zdaleka případ řečené osoby žadatele*.“ Žalovaný dále dodal, že běžný občan může být pro účast na demonstraci nebo vyjadřování na internetu pouze napomenut nebo varován. Takový závěr z výše citovaných zpráv neplyne.

[65] Z žalovaným shromážděných (ale řádně nevyhodnocených) zpráv o zemi původu naopak vyplývá, že ázerbájdžánské státní orgány prosazují tvrdá opatření vůči svým kritikům. Tato opatření zahrnují zastrašování, fyzické násilí, svévolné zadržení v řádu několika dnů, ale v některých případech i vykonstruované politicky motivované soudní procesy ústící v několikaleté tresty odnětí svobody. Netýkají se přitom pouze profesionálních novinářů či veřejně známých aktivistů, ale také blogerů či jiných osob, které zveřejnily na internetu příspěvky kritizující státní moc (v podrobnostech viz výše body [38] až [41]). Žalovaný proto zcela nedůvodně opakovaně zdůrazňoval, že se jednalo „jen“ o veřejně dostupné blogy. Byť krajský soud správně uvedl, že jádro věci nespočívá v tom, zda stěžovatel vykonával publikační činnost v rámci svého zaměstnání jako profesionál, jeho námitky zjednodušeně a formalisticky odbyl závěrem, že jednání státních orgánů vůči stěžovateli nepřekročilo hranici slovních a písemných výzev.

[66] Žalovaný i krajský soud zcela rezignovali na náležité vyhodnocení obsahu listin, v nichž prokuratura a policie upozorňují stěžovatele, že *„zveřejnil na sociálních sítích a v médiích články a neetické názory, které neodrážejí podstatu ekonomických reforem zaměřených na zlepšení životů občanů, dynamický rozvoj země a posílení státu…* [a které] *pomlouvají opatření přijaté v republice pro ekonomické reformy a slouží k uvedení veřejného mínění v omyl* “, přičemž označují jeho jednání za rozporné se zákonem. Z předložených dokumentů dále vyplývá, že vůči stěžovateli bylo zahájeno trestní stíhání právě v souvislosti s touto publikační činnosti a neuposlechnutím předvolání na policii pro tuto činnost (viz výše body [35] a [36]). Žalovaný jednání státních orgánů vůči stěžovateli nepřípadně bagatelizuje tvrzením, že podle něj není nic nestandardního na tom, že se policie vyptává stěžovatelových příbuzných na jeho pobyt. V případě neuposlechnutí předvolání policie by se tak podle žalovaného dělo i v ČR. Uvedené hodnocení žalovaného zcela ignoruje reálné poměry v Ázerbájdžánu, jak vyplývají ze shromážděných zpráv.

[67] Není zřejmé, proč žalovaný v neprospěch stěžovatele hodnotil skutečnost, že webová stránka http://pressdent.info nadále funguje. Stěžovatel netvrdil, že by se jednalo o zakázaný sdělovací prostředek, ale postih ze strany státních orgánů dovozoval z jejich reakce na obsah článků, které v tomto médiu on osobně publikoval. Skutečnost, že texty stěžovatele byly přístupné široké veřejnosti, mohla naopak posílit snahu státních orgánů je potlačit. Důraz žalovaného na publikaci v tištěných médiích oproti názorům vyjádřeným prostřednictvím internetu neodpovídá společenské realitě a způsobům komunikace v 21.

století. Žalovaný také nepřípadně zlehčoval činnost stěžovatele tvrzením, že stěžovatel „*přispíval jen menšími sloupky, které nijak neudávaly obsah uvedeného média*“. Stěžovatel naopak doložil, že i tato jeho činnost byla státními orgány považována za závadnou natolik, že byl kvůli ní opakovaně předvolán na policii a následně bylo zahájeno trestní stíhání. V této souvislosti soud podotýká, že není úlohou žalovaného ani soudů posuzovat odbornou či estetickou úroveň článků publikovaných stěžovatelem, ale je třeba na ně nahlížet optikou původce tvrzené újmy. Pokud státní orgány vyhodnotily stěžovatelovy články jako natolik závadné, že jej varovaly před „neetickým“ obsahem jeho textů, opakovaně předvolaly a zahájily v této souvislosti trestní stíhání, není namístě činnost stěžovatele zlehčovat slovy, že jeho články byly pouhé „výkřiky“, jak to učinil krajský soud.

[68] S ohledem na zprávy o zemi původu tak nelze souhlasit se závěrem žalovaného, že stěžovatel „*není jakkoliv významnou osobou co do novinářské činnosti (tento se tak spíše snaží sám sebe prezentovat) a jeho poslední návštěva policejní stanice ke dni 22. 2. 2016 sestávala toliko z toho, že dotyčný byl varován pro publikování blogů, které mají prizmatem tamních správních orgánů odrážet neetické a zavádějící informace směřující proti režimu (což je z pohledu západních lidskoprávních standardů platných v prostoru EU jistě sporné – aby policie takto varovala blogera stran ukončení jeho blogu). Nejedná se ale o nic flagrantního, co by mělo správní orgán přivést do směru tak závažného uvažování, jako je možné pronásledování řečeného v intencích azylového zákona*.“

[69] Hodnocení žalovaného je zarážející nejen pohledem platného práva, ale i pohledem zkušenosti řady osob nepohodlných režimu panujícímu v Československu v období nesvobody. Při vědomí této historické zkušenosti je s podivem, že žalovaný označil varování, jichž se stěžovateli dostalo ze strany policie a prokuratury za „*nic flagrantního*“, kladl stěžovateli k tíži, že „*nedovedl vysvětlit, proč ho policie roku 2016 nezadržela, když o něj měla takový zájem, jak se snaží řečený navodit*“, a zpochybňoval tvrzení stěžovatele, podle kterého policie slíbila jeho otci, že pokud se stěžovatel vrátí zpět do Ázerbájdžánu, nabídnou mu spolupráci, tím, že nesdělil „*důvody, proč by to policie jeho vlastní měla dělat*“. Nad takovým nevyužitím historické paměti žalovaného ve vztahu k jiným skutkovým příběhům odehrávajícím se v jiné zemi, ale za použití stejné logiky odstrašování potenciálních politických odpůrců, se Nejvyšší správní soud již opakovaně pozastavil (viz např. rozsudky ze dne 20. 10. 2005, č. j. 2 Azs 423/2004 – 81, ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008 – 67, č. 1713/2008 Sb. NSS, nebo ze dne 22. 5. 2009, čj. 5 Azs 7/2009 – 98, č. 1913/2009 Sb. NSS). V nyní posuzovaném případě nezbývá než tuto výtku směrem k žalovanému i krajskému soudu zopakovat.

[70] Při posuzování věrohodnosti žalovaný i krajský soud kladli nepatřičný důraz na skutečnost, že stěžovatel v rámci žádosti o schengenské vízum uvedl jako své zaměstnání zástupce ředitele v nábytkářské společnosti. Podle žalovaného tak stěžovatel oklamal český zastupitelský úřad, z čehož pak žalovaný dovodil účelovost podání žádosti o mezinárodní ochranu. Obdobné důsledky pro věrohodnost dovozoval i krajský soud. Aniž by Nejvyšší správní soud bagatelizoval uvedení nesprávných údajů v žádosti o vízum, jednalo se pouze o údaj o zaměstnání, nikoliv údaj o totožnosti nebo jiný důležitý údaj. Především však toto pochybení stěžovatele nijak nesouvisí s důvody, o něž opíral svou žádost o mezinárodní ochranu. Zákon o azylu obsahuje v § 15 taxativní výčet důvodů vylučujících udělení azylu (obdobně srov. čl. 12 kvalifikační směrnice), uvedení

nesprávných údajů při žádosti o vízum mezi nimi není, a ani zdaleka se neblíží závažnosti jednání, které má vést k vyloučení udělení azylu. S ohledem na celkovou konzistentnost a vnitřní nerozpornost tvrzení stěžovatele ve vztahu k okolnostem podstatným pro posouzení podmínek § 12 zákona o azylu, nepovažuje soud uvedení nesprávného údaje o zaměstnání v žádosti o vízum za natolik zásadní, že by mělo mít dopady na hodnocení celkové věrohodnosti stěžovatele. Obdobně Nejvyšší správní soud hodnotí skutečnost, že se stěžovatel vydal s převaděčem do Švédska, přestože disponoval schengenským vízem uděleným Českou republikou. Byť tato skutečnost může svědčit o tom, že měl také ekonomický motiv při výběru země, v níž chtěl požádat o azyl, s ohledem na všechny tvrzené a doložené skutečnosti, nelze uzavřít, že by se jednalo o motivaci jedinou nebo hlavní.

[71] Již v rozsudku ze dne 31. 8. 2005, č. j. 4 Azs 406/2004 – 148, Nejvyšší správní soud konstatoval, že pokud jsou stěžovatelovy výpovědi po celou dobu správního řízení konzistentní a vnitřně bezrozporné, nelze argumentaci, jež by měla zpochybnit tvrzení o pronásledování či odůvodněném strachu z případného dalšího pronásledování, nahradit jen poukazem na chování žadatele před podáním žádosti o azyl. Takto lze argumentovat pouze podpůrně za situace, kdy i další okolnosti nasvědčují tomu, že tvrzení žadatele ohledně pronásledování v zemi původu nejsou pravdivá. O podstatných důvodech, které stěžovatele v nyní posuzované věci vedly k opuštění země původu, vypovídal bez rozporů a konzistentně. Ve výše popsaném jednání vytýkaném žalovaným a krajským soudem proto Nejvyšší správní soud neshledal překážku pro naplnění podmínky čl. 4 odst. 5 písm. d) kvalifikační směrnice.

[72] Z hlediska věrohodnosti žalovaný dále uvedl, že stěžovatelovým tvrzením nemůže přisvědčit, protože je mu z úřední činnosti známo, že v minulých letech došlo k velkému přílivu ázerbájdžánských občanů do EU, kteří z rozličných důvodů žádají o mezinárodní ochranu a kteří při vízové povinnosti obelhali český zastupitelský úřad v Baku. Toto paušalizující tvrzení soud považuje za nepřípadné. Jak již bylo výše uvedeno, podle čl. 4 odst. 3 se posouzení žádosti o mezinárodní ochranu provádí jednotlivě se zohledněním všech konkrétních okolností. Z pouhého množství žádostí podaných z určité země, navíc země natolik problematické z hlediska ochrany lidských práv jako je Ázerbájdžán, nelze vyvozovat negativní důsledky pro konkrétní případ. I pokud by se žalovaný ve své rozhodovací praxi setkával s řadou účelově podaných a nevěrohodných žádostí (ať již z Ázerbájdžánu nebo z jiných zemí), neměl by rezignovat na objektivitu a *a priori* považovat každého žadatele za podvodníka. Způsob, jakým je napadené rozhodnutí napsáno a zejména selektivnost skutkových zjištění, která si žalovaný vybral a vyhodnotil tak, aby zapadla do zamítavého závěru, požadavkům na objektivní hodnocení neodpovídá.

[73] S ohledem na výše uvedené činí Nejvyšší správní soud dílčí závěr, že na základě dosavadních zjištění neshledal žádné skutečnosti, které by odporovaly podmínkám čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice, za nichž je možné považovat za stěžejní důkaz vlastní výpověď žadatele.

[74] Dále žalovaný pochybil tím, že v jeho rozhodnutí chybí jakékoliv úvahy z hlediska hodnocení *přiměřené pravděpodobnosti* pronásledování. Tento důkazní standard bylo třeba uplatnit z hlediska posouzení podmínek § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť důvody uváděné stěžovatelem lze nepochybně podřadit pod „zastávání určitých politických

názorů“ (srov. zejména obsah článků publikovaných stěžovatelem shrnutý v bodu [33]). Úkolem žalovaného proto bylo posoudit, zda je přiměřené pravděpodobné, že by byl stěžovatel po případném návratu do země původu pronásledován z důvodu zastávání určitých politických názorů. Tuto úvahu však žalovaný vůbec neprovedl a nevysvětlil, proč nepovažuje stěžovatelem tvrzené události a jeho obavy z možných následků po jeho návratu ve světle zpráv o zemi původu ani za přiměřeně pravděpodobné.

[75] Náležitému vyhodnocení *přiměřené pravděpodobnosti* pronásledování bránila již výše popsaná vada spočívající v neobjektivním hodnocení skutkového stavu, který způsobil rozpor závěrů žalovaného s obsahem spisu.

[76] V souladu s výše uvedenými pravidly pro hodnocení přiměřené pravděpodobnosti dílčích tvrzení žalovaný nesprávně označil za „krajně sporné“ tvrzení stěžovatele o napadení v důsledku zveřejnění článku o starostovi Guliyevovi pouze na základě toho, že stěžovatel „*útočníky nikdy před tím neviděl a jak vyšlo v pohovoru jasně najevo, tuto synapsi řečený činí jen na základě dopolední publikace svého názoru*“. Žalovaný neuvedl žádný relevantní argument, který by zpochybňoval věrohodnost tohoto tvrzení. Dokonce ani nenechal přeložit stěžovatelem doložený článek ze dne 12. 1. 2016, který měl napadení vyvolat. Zároveň se ani nijak nevyjádřil k obsahu lékařské zprávy ze dne 15. 1. 2016, která potvrzuje, že dne 12. 1. 2016 (tedy v den odpovídající datu publikovaného článku) byl stěžovatel přijat do nemocnice s vážnými poraněními (viz výše [35]). Byť spojitost napadení s publikací článku není jistá, jistota není ve věcech mezinárodní ochrany vyžadována, jak bylo podrobně popsáno výše. Úkolem žalovaného bylo posoudit, zda v kontextu všech zjištěných okolností je toto tvrzení stěžovatele přiměřeně pravděpodobné. Tuto úvahu žalovaný neučinil.

[77] Dále je třeba z hlediska posuzování *přiměřené pravděpodobnosti* pronásledování žalovanému vytknout, že se zaměřil pouze izolovaně na události z počátku roku 2016. Byť je stěžovatel označil za bezprostřední příčinu opuštění země původu, popisoval několik dalších zadržení policií a odsouzení ke krátkodobým trestům odnětí svobody (především v souvislosti s účastí na demonstracích) v letech 2013 až 2015. Podle Nejvyššího správního soudu nebylo namístě tato tvrzení odmítnout pouze argumentem, že se stěžovatel proaktivně nesnažil takovému svévolnému chování čelit. Naopak právě stupňující se nátlak ze strany státních orgánů v průběhu několika let může svědčit o odůvodněných obavách z pronásledování na tzv. kumulativním základě. Žalovaný měl proto hodnotit předvolání stěžovatele na policii a jeho varování, aby ukončil publikační činnost, i v kontextu předchozích událostí, pokud je účinně nezpochybnil.

[78] Podle čl. 9 kvalifikační směrnice se za pronásledování považuje nejen jednání, které je „*a) svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv*“, ale také „*b) souběh různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v písmenu a)*“. Tedy i v případě, že jednotlivé zjištěné skutečnosti samy o sobě nedosahují intenzity pronásledování, je potřeba se zabývat tím, zda ve svém součtu působí zásah do základních práv, který jednotlivce postihuje způsobem podobným tomu, který je uveden citovaném písmenu a) citovaného ustanovení (k „pronásledování na kumulativním základě“ viz např. výše citované rozsudky č. j. 5 Azs 66/2008 – 70 a č. j. 5 Azs 7/2009 – 98, nebo ze dne 19. 9. 2007, č. j. 1 Azs 40/2007 - 129).

[79] Žalovaný ani krajský soud se otázkou intenzity kumulativního působení jednotlivých represivních opatření a hrozeb namířených proti stěžovateli dosud nezabývali, a to ani z hlediska událostí, které se již staly, ani z hlediska kumulace možných represivních opatření v případě návratu do země původu.

[80] Podrobnějšímu zjišťování a hodnocení se žalovaný nemohl vyhnout pouhým konstatováním, že stěžovatel dostatečně aktivně nevyhledal ochranu v zemi původu. V již zmiňovaném rozsudku č. j. 5 Azs 66/2008 – 70 soud upozornil, že případy pronásledování ze strany státu je nutné posuzovat odlišně od případů pronásledování způsobených čistě nestátními subjekty. V prvém případě je totiž nutné obzvláště obezřetně zvažovat, zdali výše instančně postavené orgány či jiní poskytovatelé ochrany jsou schopni a ochotni poskytnout účinnou ochranu ve smyslu čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice. Pokud tomu tak není, nelze po stěžovateli požadovat, aby se na tyto orgány obracel (shodně také např. rozsudek č. j. 5 Azs 7/2009 – 98).

[81] V této souvislosti soud zdůrazňuje, že § 12 písm. b) zákona o azylu hovoří o „odůvodněném strachu z pronásledování“, nikoli o uskutečněném pronásledování. Logika daného ustanovení je tedy postavena na tom, že nelze po žadateli spravedlivě požadovat, aby čekal, až původce pronásledování své hrozby uskuteční a v případě, že tyto hrozby neuspějí, aby teprve poté (bude-li živ a schopen) zemi původu opustil. Právě z tohoto důvodu staví zákon o azylu na potencialitě pronásledování, resp. na odůvodněném strachu, nikoliv pouze na reálných zážitcích žadatele, ačkoliv existence předchozího pronásledování je podle čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice závažným ukazatelem odůvodněnosti strachu žadatele z pronásledování (viz rozsudky ze dne 9. 6. 2008, č. j. 5 Azs 18/2008 – 83, č. 2406/2011 Sb. NSS, nebo ze dne 31. 1. 2008, č. j. 4 Azs 47/2007 – 60).

[82] Kromě § 12 písm. b) zákona o azylu jsou důvody, o které stěžovatel opřel svou žádost o mezinárodní ochranu, podřaditelné také pod „uplatňování politických práv a svobod“ ve smyslu písmene a) téhož ustanovení. To je promítnutím čl. 43 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“, podle kterého Česká republika „*poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod*“) na zákonné úrovni. Musí být proto vykládáno souladně s celkovou systematikou Listiny a za politická práva a svobody musejí být pokládána politická práva ve smyslu hlavy druhé oddílu druhého Listiny, včetně svobody projevu (viz rozsudek č. j. 2 Azs 45/2008 – 67).

[83] Ustanovení § 12 písm. a) zákona o azylu speciálně cílí na jediný důvod pronásledování, jenž se do určité míry překrývá (ovšem neshoduje) s jedním z důvodů pronásledování podle písmene b) téhož ustanovení (zastávání určitých politických názorů). Rozdílem je pak vazba na zkušenost již uskutečněného (prožitého) pronásledování (viz rozsudek ze dne 31. 7. 2014, č. j. 5 Azs 20/2014 – 44). Jinými slovy, pro naplnění důvodů pro udělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu by musel být žadatel vystaven pronásledování za uplatňování politických práv a svobod (viz rozsudek č. j. 5 Azs 7/2009 – 98).

[84] Samotný pojem „pronásledování“ je však třeba v obou písmenech § 12 zákona o azylu vykládat shodně. K takovému závěru se přiklání také komentářová literatura, podle níž by pojem pronásledování v písmenech a) i b) měl být vnímán jako pojem právní, se svébytným obsahem vyvěrajícím z toho, jak je obsažen v Úmluvě o právním postavení

uprchlíků, byť obě písmena vycházejí z jiného normativního zdroje. Opačný výklad by byl v rozporu s vnitřní jednotou právního předpisu (viz Kosař D. a kol. Zákon o azylu. Komentář. Praha, Wolters Kluwer, 2010, str. 80).

[85] V této souvislosti soud doplňuje, že za kritérium pro rozlišení, zda určité jednání představuje uplatňování politických práv, nelze brát intenzitu či rozsah výkonu těchto práv, ani společenský dopad takového jednání, neboť takový selektivní přístup by popíral podstatu ochrany před pronásledováním z daného důvodu. Mezinárodní ochrana by tak byla upřena osobám, jež jsou pronásledovány z důvodu vyvíjení méně intenzivní činnosti, např. v totalitních státech, kde je potírána jakákoliv neaprobovaná politická činnost a výkon politických práv. Intenzitu a rozsah aktivit spočívajících v uplatňování politických práv a svobod lze hodnotit až v rámci posouzení příčinné souvislosti mezi uplatňováním politických práv a existencí pronásledování (rozsudek č. j. 5 Azs 20/2014 – 44).

[86] Nesprávné vyhodnocení skutkového stavu podrobně popsané výše mohlo mít dopad i na hodnocení splnění požadavků tohoto ustanovení žalovaným, zejm. s ohledem na skutečnost, že žalovaný nesprávně vyloučil ze svých úvah události z let 2013 a 2015, a nehodnotil tak všechny události v souhrnu z hlediska existence možnosti pronásledování na kumulativním základě.

[87] Lze shrnout, že při posuzování podmínek § 12 zákona o azylu žalovaný nerespektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu týkající se hodnocení věrohodnosti žadatelů o mezinárodní ochranu, zjišťování a hodnocení skutkového stavu prostřednictvím porovnání výpovědi stěžovatele (včetně případných doložených důkazů) se zprávami o zemi původu, a posuzování přiměřené pravděpodobnosti pronásledování, resp. pronásledování jako takového. Stejných pochybení se dopustil i krajský soud, který nesprávné a neobjektivní závěry žalovaného aproboval. V dalším řízení bude na žalovaném, aby náležitě a objektivně zohlednil všechny okolnosti vyplývající ze spisu (doplněné o aktuální informace o zemi původu ke dni jeho budoucího rozhodnutí) a následně přesvědčivě odůvodnil, zda jsou naplněny podmínky § 12 písm. a) nebo b) zákona o azylu.

[88] Závěrem je třeba přisvědčit také námitce, že krajský soud nedostatečně vypořádal žalobní námitku vytýkající žalovanému absenci řádného posouzení podmínek pro udělení doplňkové ochrany. Krajský soud pouze lakonicky konstatoval, že nebylo zjištěno, že by stěžovateli v zemi původu hrozila vážná újma (viz str. 10 napadeného rozsudku). V této souvislosti však Nejvyšší správní soud doplňuje, že důvody žádosti o mezinárodní ochranu, tak jak je stěžovatel dosud předestřel, jsou vázány na uplatňování politických práv a zastávání politických názorů. Rozhodnou je tedy otázka, zda splňuje podmínky pro udělení azylu, které má před udělením doplňkové ochrany přednost (§ 28 odst. 1 zákona o azylu). Nebyly-li by tyto podmínky splněny, stěží by byly splněny podmínky doplňkové ochrany, opíral-li by stěžovatel důvody jejího udělení o tytéž skutkové okolnosti jako v případě udělení azylu. Doplňková ochrana se (při určitém zjednodušení) liší od podmínek pro udělení azylu především absencí požadavku na příčinnou souvislost s taxativně vymezenými důvody. Existenci důvodů jako takových (tedy skutečnost, že stěžovatel zastával určité politické názory a uplatňoval politická práva, konkrétně svobodu projevu) považuje soud za nespornou. Za dosud nedostatečně zjištěnou naopak považuje otázku existence pronásledování, resp. odůvodněného strachu z něj. Pokud by

nebyla zjištěna přiměřená pravděpodobnost pronásledování ve výše popsaném smyslu, nebyl by naplněn ve vztahu k téže tvrzené újmě (tj. újmě dovozované z týchž skutkových okolností) ani test „skutečného nebezpečí“ vážné újmy, který je jednou z nezbytných podmínek pro udělení doplňkové ochrany, neboť tento test je vůči žadateli o mezinárodní ochranu přísnější než test „přiměřené pravděpodobnosti“ (viz rozsudek č. j. 2 Azs 71/2006 – 82). Jinou újmu, než kterou by zároveň odůvodňoval udělení azylu, totiž stěžovatel netvrdí. Tyto úvahy však soud činí pouze na okraj a nijak jimi nezbavuje žalovaného povinnosti učinit v dalším řízení přezkoumatelný závěr také k podmínkám doplňkové ochrany, pokud by neshledal důvodnou již žádost o udělení azylu.

IV. Závěr a náklady řízení

[89] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, proto rozsudek krajského soudu zrušil. Současně podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 3 s. ř. s., zrušil i rozhodnutí žalovaného, protože již v řízení před krajským soudem byly dány důvody pro takový postup. V souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. pak Nejvyšší správní soud vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení, v něm bude žalovaný vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

[90] Tímto rozsudkem je řízení před správními soudy skončeno, Nejvyšší správní soud proto rozhodl rovněž o celkových nákladech soudního řízení (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s., má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Procesně úspěšným byl v dané věci stěžovatel, neboť výsledkem řízení před správními soudy bylo zrušení správního rozhodnutí, které napadl žalobou.

[91] Pokud jde o jejich výši v průběhu řízení o nyní posuzované kasační stížnosti, ta je představována náklady spojenými se zastoupením za 1 úkon právní služby v částce 3.100 Kč (podání kasační stížnosti) a paušální náhradou hotových výdajů ve výši 300 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Částku 3.400 Kč soud zvýšil o 714 Kč připadající na daň z přidané hodnoty, kterou je advokát jako plátce povinen odvést. Celková výše náhrady nákladů za řízení o kasační stížnosti činí 4.114 Kč.

[92] Náhrada nákladů za řízení před krajským soudem zahrnuje náklady spojené se zastoupením za dva úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení, podání žaloby), tedy odměnu ve výši 3.100 Kč za každý z těchto úkonů a paušální náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč za každý z těchto úkonů [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a) a d) a § 13 odst. 3 advokátního tarifu]. Částku 6.800 Kč soud zvýšil o 1.428 Kč připadající na daň z přidané hodnoty, kterou je advokát jako plátce povinen odvést. Celková výše náhrady nákladů za řízení před krajským soudem činí 8.228 Kč.

[93] Žalovaný je tedy povinen nahradit stěžovateli náklady soudního řízení ve výši celkem 12.342 Kč, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce stěžovatele JUDr. Petra Navrátila.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. srpna 2019

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu